

Õiguskantsleri 2023.-2024. aasta tegevuse ülevaade

Kontrollkäigud

Õiguskantsleri üks ülesanne on korrapäraselt kontrollida kinnipidamiskohti, et välja selgitada, kas seal viibivaid inimesi koheldakse inimväärselt. See tähendab muu hulgas, et inimene peab kinnipidamiskohas saama puhtad riided, magamiskoha ja piisavalt toitu. Oluline on, et ta saaks hoida ühendust oma lähedaste ja sõpradega.

Kinnipidamiskohas hoitakse inimesi, kellelt on avaliku võimu korraldusel, toetusel või sõnaselgel või vaikelval nõusolekul võetud vabadus. Kinnipidamiskohad pole seega üksnes vanglad ja arestimajad, vaid ka tahtest olenematut psühhiaatrilist abi osutavad haiglad, kinnised lasteasutused ja hooldekodud, kust inimene omatahtsi lahkuda ei saa. Eestis tegutseb mitusada kinnipidamiskohta.

Kinnipidamiskoha kontrollimise eesmärk on koguda teavet, kuidas seal olevaid inimesi koheldakse. Ruumide ülevaatamine, inimestega rääkimine ja dokumentidega tutvumine annab õiguskantslerile võimaluse hinnata, kas inimestele antakse piisavalt ja korrapäraselt süüa, kas neil on puhtad riided ja voodi, kas nende eluruumid on soojad ja puhtad ning kas inimestele pakutakse mõtestatud ajaveetmise võimalusi. Neid elutingimusi hindavad õiguskantsleri nõunikud Eesti õigusaktide ning rahvusvaheliste lepingutega kehtestatud ja Eesti riigi poolt aktsepteeritud nõuetest lähtudes (vt [piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll](#) artikkel 3).

Lõppenud ülevaateaastal tehtud kontrollkäikude põhjal ning vanglas ja Politsei- ja Piirivalveameti kinnipidamiskohtades aset leidnud surmajuhtumite uurimise tulemustest tuli esile, et ägestunud või joobes inimest peab kinnipidamiskohas hoolega jälgima nii vahetult kui ka videovalve abil. Nii on võimalik ennetada surmajuhtumeid.

Tänapäevane videovalvetehnika võimaldab inimesi tõhusamalt jälgida, kuid selle meelevaldne ja põhjendamatu kasutamine piirab jälgitava õigust eraelu puutumatusel. Videovalvet tuleb kasutada põhimõttel: nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik. Videovalveseadmed on

kogenud töötajale abiks järelevalve tegemisel, ent ei asenda hea väljaõppega ja vilunud ning empaatilist töötajat. Pühendunud ja korraliku väljaõppega töötajate leidmine ja hoidmine ei ole kinnipidamiskohtadele kerge ülesanne.

Psühhiaatriaiglad

Õiguskantsler kontrollis lõppenud ülevaateastal kaht psühhiaatriaiglat: [SA Ahtme Haigla](#) subakuut- ja akuutraviosakonda ning [SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla](#) psühhiaatriakliiniku akuutravi- ning laste ja noorukite osakonda.

Mõlemas haiglas on probleeme seoses ohjeldamisega. Ohjeldamine on vägivaldse patsiendi talitsemine füüsilise jõuga, selleks lubatud mehaaniliste vahenditega (eeskätt selleks mõeldud ohjeldusrihmadega) või vastavate ravimitega. Ohjeldamine peab toimuma inimese väarikust austades, senikaua kui tõepoolest tarvis ja inimese tervist asjata kahjustamata. Ohjeldamine peab olema dokumenteeritud, et hiljem saaks hinnata, kas see toimus nõuetekohaselt.

Õiguskantsler märkis mõlemale haiglale saadetud soovitustes, et ohjeldamine ei tohi toimuda teiste patsientide nähes. Tervishoiutöötaja peab pidevalt viibima ohjeldatuga samas ruumis, kus ta saab tema olukorda jälgida. Mõistagi ei tohi ohjeldamisel kasutada liigset jõudu ega psühhiaatriaiglas sobimatuid abivahendeid, näiteks käeraudu. Mehaaniline ohjeldamine peab kestma võimalikult lühikest aega.

Ahtme Haiglale tuletas õiguskantsler meelde, et ohjeldamise dokumenteerimisel peab kirja panema ohjeldamisel tekkinud vigastused ja ka põhjused, miks oli vaja patsienti ohjeldada ja milles avaldus tema ohjeldamise tinginud oht. Dokumenteerida tuleb ka ravimitega ohjeldamine. Pärast ohjeldamist peab arst patsiendiga vestlema ning ohjeldamiseni viinud sündmused läbi arutama, et patsient mõistaks, miks temaga nii toimiti.

Lapsi ja noorukeid ohjeldatakse Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatriakliiniku akuutraviosakonnas sageli. Seetõttu palus õiguskantsler haiglal leida võimalused, mis aitaksid vältida alaealise mehaanilist ohjeldamist. Kui alaealise ohjeldamine on vältimatu ja viimase abinõuna siiski vajalik, tuleks see korraldada hoopis kliiniku laste ja noorukite osakonnas. Sellele on õiguskantsler tähelepanu juhtinud ka [2019. aastal](#).

Ahtme Haiglale saadetud soovitustes osutas õiguskantsler taas, et kui arst ei luba patsiendil omal soovil haiglast lahkuda, peab selle kohta alati vormistama tahtest olenematu ravi otsuse. Vabatahtlikult ravil olev patsient peab saama takistusteta haiglast lahkuda. Õiguskantsler palus Ahtme Haiglal täita kõik meditsiinidokumendid loetavalt ja võimaluse

korral riigikeeles.

Õiguskantsler rõhutas Ahtme Haiglale saadetud soovitustes, et töötajad saavad patsiendi suhtlust lähedastega jälgida ka eemalt, mistõttu ei ole kohtumiste või telefonivestluste juures viibimine põhjendatud. Õiguskantsler palus ka mitmekesistada patsientide vaba aja veetmise ja teraapiavõimalusi, anda patsientidele võimalus viibida värskes õhus ning parandada haiglaruumide olmetingimusi.

Põhja-Eesti Regionaalhaigla psühhiaatrikliiniku akuutraviosakonna ühisruumides kasutatakse endiselt videovalvet, mida töötajad reaajas jälgida ei saa. Kliinikusse satub alati patsiente, kes ei oska oma õiguste eest seista ega tagasisidet anda (näiteks vaimse alaarenguga, dementsussündroomiga inimesed). Selle eriti haavatava rühma õiguste kaitsmisel ja turvalisuse tagamisel oleks suur abi sellest, kui kliiniku töötajad saaksid videokaamerate pilti jälgida reaajas.

Õiguskantsler rõhutas, et tulemusliku ravi tagamiseks peab ka haigla personal tundma end turvaliselt. Sestap võiksid mõlemad haiglad kasutusele võtta kaasaskantavad häirenupud, et töötajad saaksid vajaduse korral turvatöötaja appi kutsuda. Turvatöötaja peab aga patsientidega kokku puutudes alati tegutsema meditsiinitöötaja hoolikal juhendamisel.

Vanglad

Õiguskantsler on [osutanud](#), et vanglas viibivate inimeste digimaailmast isoleerimine suurendab nende ühiskonnast eemaldumist. Inimesel on keeruline vanglast vabanedes igapäevaellu naasta, kui vanglas on infotehnoloogiavahendite kasutamine keelatud. See takistab tänapäevast õppetööd ja piirab ka inimese suhtlust lähedastega.

Õiguskantsler rõhutas vajadust muuta vangistusseaduse sätteid, mis reguleerisid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendite kasutamist vanglas, nii et õigusnormid teeniksid kaasaegse vanglakaristuse eesmärke ning võimaldaksid kinnipeetavatel omandada tänapäeva ühiskonnas hakkamasaamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi, sealhulgas toetaksid kinnipeetavate püüdlusi alustada või jätkata vanglas pooleliolevat haridusteed ning soodustaksid nende suhtlemist lähedastega.

Riigikogu võttiski 6. märtsil 2024 vastu [vangistusseaduse muudatused](#), mis annavad kinnipeetavatele õiguse suhelda vanglaga elektrooniliselt. Peale selle tohivad kinnipeetavad kohtuda oma lähedaste ja ka kaitsjaga videosilla vahendusel. Avavanglas viibivatel kinnipeetavatel lubatakse teatud tingimustel ja ulatuses kasutada vangla väljastatud

mobiiltelefone; internetti saab senisest rohkem kasutada õppimiseks ja töötamiseks.

[Vangistusseaduse muudatustega](#) lahendati ka mitmed teised probleemid, millele õiguskantsler on varem osutanud. Vähendati kartserikaristuse maksimaalset pikkust, kaotati kokkusaamiste automaatne keeld kartserikaristuse kandmise ja vastuvõtuosakonnas viibimise ajal. Muudeti ka vahistatute kinnipidamistingimusi: alates 1. oktoobrist 2024 loobutakse kõigi vahi all olevate inimeste üksikvangistuse tingimustes hoidmisest. See on suur ja väga oluline areng.

Lõppenud ülevaate aastal võttis õiguskantsler tähelepanu alla [Viru Vangla](#) kinnipidamistingimused. Kontrollkäigul pöörati suuremat tähelepanu üksikvangistuses viibivate inimeste, eakate kinnipeetavate ja vahistatute, tugevdatud järelevalve osakonnas viibivate kinnipeetavate ja noorte olukorrale ning ka kokkusaamiste korraldusele.

Õiguskantsler kiitis Viru Vanglat märkimisväärsete pingutuste eest, mida vangla on teinud kokkusaamiste korralduse parandamiseks. Vangla oote- ja kokkusaamisruumid on nüüd lastesõbralikumad ja mugavamad. Kokkusaamisele tulevad lapsed ja lähedased otsitakse läbi teisiti kui varem. Ametnikud on laste ja perede vastu sõbralikumad ja toetavad. Kokkusaamistest saadud meeldiv kogemus toetab kinnipeetavate ühiskonda tagasipöördumist ning on oluline ka nende peredele.

Viru Vangla on mõistnud inimesele üksikvangistuse tingimustega kaasneva võivaid kahjulikke mõjusid ning püüab lahendada keerulisi olukordi muul viisil kui inimese isoleerimise ja kasinates oludes hoidmise abil. Vahetu sunni rakendamisele otsitakse samuti alternatiive. Töö noortega on andnud häid tulemusi: rikkumisi ja füüsilisi konflikte on viimasel ajal ette tulnud väga harva.

Õiguskantsler on endiselt arvamusel, et üksikvangistuses viibija peaks saama vähemalt kaks tundi päevas tähenduslikult suhelda. Tervishoiutöötajal tuleks iga päev hinnata üksikvangistuses viibiva inimese terviseseisundit. Psüühikahäiretega ja muul moel haavatavatele, ennast vigastavatele või suitsiidsetele inimestele tuleb luua tingimused, mis võimaldavad enda vigastamist ja suitsiidiohtu vältida. Praegu eraldab vangla sellises olukorras inimesed lukustatud kambritesse, millega kaasneb oht, et inimese vaimse tervise probleemid pigem süvenevad.

Õiguskantsler märkis, et Viru Vanglal tuleks pöörata senisest suuremat tähelepanu eakate kinnipeetavate ja vahistatute vajadustele ning muuta nende kinnipidamistingimused

vanemaealistele sobivamaks. See puudutab nii vangla füüsilise keskkonna kohandamist kui ka eakatele mõeldud tegevuste korraldamist ja nende inimestega suhtlemist.

Korrapäraselt tuleks kontrollida, kas inimeste paigutamine tugevdatud järelevalve üksusesse on alati põhjendatud, seda tuleks kontrollida soovitatavalt iga kolme kuu tagant. Ka tuleks õiguskantsleri arvates jätkata pingutusi, et tugevdatud järelevalvega üksuse kinnipeetavatel oleks rohkem hõive- ja vabaajategevusi ning võimalusi liikuda väljaspool üksust.

Vangla kauplusest sisseostude tegemiseks on juba mitu kuud kasutatud e-poe süsteemi. Õiguskantslerile on palju kurdetud, et sõltumata ostu hinnast lisandub igale e-tellimusele kauba kättetoimetamise tasu 5,08 eurot, mida tuleb maksta ühtmoodi nii vaid ühe 1,30 eurot maksva postmargi kui ka 237,90 eurot maksva televiisori ostmisel. Seetõttu ei ole sisseostude tegemine paljudele kinnipeetavatele ja vahistatutele enam jõukohane.

Õiguskantsler palus vanglateenistusel hinnata, kas iga ostu korral rakendatav kättetoimetamise tasu on proportsionaalne ega takista ülemäära sisseostude tegemist, ning mõelda, kuidas teha vanglakauplusest sisseostude tegemine kinnipeetavatele ja vahistatutele taas kättesaadavamaks.

Õiguskantsler tuletas [Tallinna Vanglale](#) meelde, et inimesele tuleb anda enda ja oma riiete pesemiseks piisavalt hügieenitarbeid ka siis, kui ta on vangla jagatud hügieenitarbed ära kasutanud, tal endal ei ole võimalik neid vahendeid osta ning tal ei ole veel õigust uut hügieenikomplekti saada.

Õiguskantsler [lahendas](#) ka olukorra, mil inimene paigutati Tallinna Vanglast ümber Viru Vanglasse, ent tal ei olnud Viru Vanglas võimalik kohe saada oma usulistele veendumustele vastavat toitu, mida talle pakuti Tallinna Vanglas. Inimese usulised veendumused olid ka Viru Vanglale teada ja sellele vastava toidu valmistamine ei nõudnud vanglalt erilisi pingutusi. Ometi viivitas Viru Vangla mõistliku põhjuseta inimesele tema usule kohase toidu pakkumisega.

Õiguskantsleril tuli lahendada mitmeid arusaamatusi, mille tõttu ei saanud inimesed vanglas abielu sõlmida, kohtuda oma lapsega ja vanglast lapsele helistada. Õiguskantsler pidas mõistetavaks, et lapsed ei pruugi olla telefonitsi kättesaadavad just sel ajal, kui kinnipeetav vanglast helistab. Seetõttu võib olla põhjendatud lubada kinnipeetaval teha selliseid kõnesid ka tavapärasest erineval ajal. Lastele helistamise sooviavaldusi lahendades peab vangla arvestama muude asjaolude kõrval ka laste huve. Kinnipeetav peab siiski arvesse võtma, et tal

ei pruugi alati olla võimalik helistada täpselt soovitud ajal või nii kaua, nagu ta saaks seda teha vabaduses.

Õiguskantsler [hindas](#), kuidas vanglateenistus on uurinud vanglates aasta jooksul (01.09.2022–01.09.2023) aset leidnud kaheksa surmajuhtumi asjaolusid. Vanglate sisekontrolli osakonna töötajad uurisid surmajuhtumeid tõhusalt ning andsid vanglatele surmajuhtumite ärahoidmiseks asjalikke soovitusi. Ka vanglateenistus on andnud oma juhendites häid soovitusi, kuidas oleks võimalik surmajuhtumeid ennetada.

Surmajuhtumite uurimise tulemuste põhjal saab öelda, et vanglasse kainenema toodud inimesi tuleb jälgida hoolsamalt. Mitme surmajuhtumi uurimise materjalidest selgus, et vangla valvemeeskonnad olid alamehitatud. Vanglates tuleb sisse seada kambrid, kus rahutul ning endale ja/või teistele ohtlikul inimesel oleks turvaline ja ohutu olla. Õiguskantsler märkis, et vanglad peavad hankima rebenemiskindlast materjalist riideid ja voodivarustust, mida saab vajadusel anda suitsiidsetele inimestele. Vanglad peaksid läbi mõtlema, kuidas tagada vanglas surijale tema vajadustele vastavad tingimused, ravi ning hooldus.

Ühel juhul viibis kohtule ennetähtaegselt vabastamiseks taotluse esitamine selle pärast, et haigla ei olnud pannud inimesele lõplikku diagnoosi. Teisel juhul suri inimene vanglas, sest kohtulahend, millega ta ennetähtaegselt vabastati, ei olnud veel jõustunud.

Politsei- ja Piirivalveameti kinnipidamiskohad

Õiguskantsler kontrollis ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Põhja prefektuuri [Tallinna kainestusmaja](#) ja [Tallinna arestimaja](#). Samuti kontrollis õiguskantsler Lääne prefektuuri [Haapsalu politseijaoskonna ja Kesk-Eesti politseijaoskonna Rapla ning Paide lühiajalise kinnipidamise kambreid](#), kus võib inimesi kinni pidada kuni 48 tundi. Õiguskantsleri nõunikud külastasid ka [Harju Maakohtu kohtumaja kinnipidamiskambreid](#), kuhu viidud kinnipeetute vedu ja valvet korraldab Politsei- ja Piirivalveamet.

Kõikides kontrollitud kinnipidamiskohtade kambrites kasutatakse ööpäevaringset videovalvet. Õiguskantsler rõhutas, et põhjendamatu on rakendada videovalvet kõigi kinnipeetute suhtes. Videovalve on õigustatud vaid siis, kui on vaja jälgida inimese tervislikku seisundit. Iga juhtumi korral tuleb kaaluda, kas kambris on tingimata vaja ööpäev läbi videovalvet rakendada. Ööpäevaringne videovalve on siiski vajalik joores inimese jälgimiseks, sest joores seisundis võib kinnipeetu tervis ootamatult halveneda.

Õiguskantsler juhtis tähelepanu, et Harju Maakohtu kohtumaja kinnipidamiskambrites ei

olnud kinnipeetutele tagatud privaatsust hügieeninurga kasutamisel. Kambrites olevat tualetipotti sai jälgida nii valvekaameraga kui ka kambriukse vaateavast. Puudusid ka kardinad, mis võimaldaksid hügieeninurga eraldada kambrikaaslaste, valvekaamera ja ukseava vaateväljast, kui kambriks on mitu kinnipeetut.

Suitsiidikäitumisega inimesi paigutatakse kambrisse ka alasti ja madratsita. Õiguskantsler on rõhutanud, et vaimse tervise probleemidega ennast kahjustava inimese koht on haigla psühhiaatriaosakonnas, mitte kinnipidamisasutuses. Senikaua kui inimene ootab haiglasse viimist, peab kinnipidamisasutus andma talle asjakohast abi, tagades tema inimväärikuse. Inimest ei tohi paigutada kambrisse alasti ja madratsita, vaid talle tuleb anda ohutu riietus ja rebenemiskindel madrats.

Selgus, et vajaduse korral piiratakse Tallinna kainestusmajas joores inimesele tervishoiuteenuse osutamisel inimese liikumisvabadust ja fikseeritakse ta rihmadega voodi külge. Niisugune ohjeldamine on vajalik, kuid nagu igasuguseks liikumisvabaduse piiramiseks, peavad ka selleks olema seadusega kehtestatud kindlad reeglid. Ohjeldamiseks peab olema selge seaduslik alus ning sätestatud konkreetne menetlus ja ettevaatusabinõud, mis aitavad vältida võimalikke kuritarvitusi. Sotsiaalministeerium ei ole siiani ette valmistanud ohjeldamist reguleerivaid õigusnorme, kuigi õiguskantsler on [korduvalt](#) selle vajadust selgitanud.

Kinnipeetute alasti läbivaatus politsei kinnipidamiskohas peab olema erandlik toiming ja alati lähtuma sellest, kui suurt ohtu kinnipeetu kujutab endale ja teistele. Läbivaatus ei tohi jääda valvekaamera ega kõrvaliste inimeste vaatevälja ning peab tuginema kirjalikele juhistele, mis määravad, millal võib alasti läbivaatust teha.

Kui kinnipeetu viiakse politseijaoskonna ajutise kinnipidamise kambrisse, jääb üks patrullpolitseinik inimest jälgima. Sama patrullmeeskonna teine politseiametnik liitub seniks mõne teise patrullmeeskonnaga. On lubamatu ja ka seadusega vastuolus, et sellise töökorralduse ja tööjõu nappuse tõttu peavad kinnipidamiskambrisse toodud kinnipeetud mõnikord läbi vaatama vastassoost politseiametnikud, kui samast soost ametnikku lähedal ei ole.

Õiguskantsler selgitas, et kui inimene toimetatakse arestimajja, peab talle andma võimaluse oma lähedastega telefonitsi ühendust võtta, et ta saaks teatada, kus ta asub. Lisaks tuleb hoolitseda selle eest, et need kinnipeetud, kelle lähedased ei saa helistamiseks vajalikku kõnekaarti osta ja arestimajja tuua, saaksid soetada kõnekaardi enda raha eest arestimajja

ametnike abiga.

Olenevalt kohtuistungi pikkusest peab Harju Maakohtu kohtumaja kinnipidamiskambrisse toodud kinnipeetu vahel viibima kohtumajas terve päeva. Sel ajal saavad lõunat süüa ainult need kinnipeetud, kes tuuakse istungile vanglast, sest vangla annab neile kaasa toidupaki. PPA Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskus kinnipeetutele toidupakke kaasa ei anna. Õiguskantsler märkis, et ka Põhja prefektuuri kinnipidamiskeskusest toodud kinnipeetud peavad kohtumajas korrapäraselt süüa saama.

Õiguskantsler [hindas](#), kuidas on PPA uurinud politsei kinnipidamiskohtades 2020.–2023. aastal aset leidnud 15 surmajuhtumi asjaolusid. Nendest viis inimest surid politseisõidukis ja kümme PPA kinnipidamishoones. Neljateistkümnel juhul oli kinni peetud inimese surma põhjuseks alkoholi- või narkojoove. Üks inimene sooritas enesetapu.

Üldjuhul uuris PPA kõiki surmajuhtumeid ning andis soovitusi nende ärahoidmiseks. Ühtlasi täpsustati kinnipidamiskoha töökorraldust, mis puudutab kinnipeetute vahetut jälgimist ja ka videovalvet. PPA täiendas ka välitöö korda, mis kehtestab reeglid, mida tuleb inimest kainenema toimetades arvestada, et tagada võimalikult ohutu kinnipidamine.

Surmajuhtumite analüüs näitab, et PPA kinnipidamiskohtades napib ametnikke ning et teenistujatele tuleks regulaarselt korraldada tööks vajalikke koolitusi. Õiguskantsler leidis, et järelevalve kainenema toodud inimeste üle peab olema tõhusam: PPA kinnipidamiskohtadesse (sh politseisõidukitesse) paigaldatud videokaamerad peavad töötama nõuetekohaselt ning videojälgimissüsteem peab võimaldama ruumis toimuvat korralikult jälgida.

Õiguskantsleri hinnangul peaks tervishoiutöötaja võimaluse korral vaatama üle kõik politsei kinnipidamiskohta toodud inimesed. Eriti oluline on üle vaadata need kinnipeetud, kes on joobes või joobeseisundile viitavate tunnustega või kes võivad oma terviseseisundi tõttu vajada erilist tähelepanu.

Õiguskantsler leidis, et surmajuhtumite analüüsimisel võiks PPA anda oma teenistujatele regulaarselt tagasisidet ka siis, kui ametnike tegevuses otseselt puudusi ei tuvastata.

Välismaalaste majutuskeskus

Õiguskantsler kontrollis [AS-i Hoolekandeteenused Varjupaigataotlejate Majutuskeskuse Vao Keskust](#), kus majutatakse rahvusvahelist kaitset taotlevaid välismaalasi. Eelmisel

ülevaateaastal külastas õiguskantsler [AS-i Hoolekandeteenused Varjupaigataotlejate Majutuskeskuse Vao Keskuse Vägeva üksust](#).

Nii Vägeva üksusesse kui ka Vao keskusesse majutatud inimesed hindavad väga töötajate toetust. Inimesed olid rahul, et personal on väga abivalmis ning leiab probleemidele kiiresti lahendused. Hea meel on selle üle, et keskuses elavad lapsed saavad jätkuvalt käia lasteaias. Kättesaadav on ka psühholoogi abi.

Keskuse ruumid tuleks paremini kohandada liikumispuudega inimeste vastuvõtmiseks. Õiguskantsler palus keskusel elanikele selgitada ja vajadusel meelde tuletada, kuidas nad saavad keskuse territooriumil oma väärtuslikumaid asju turvaliselt hoiustada.

Kinnised lasteasutused

Õiguskantsler kontrollis [Tallinna Laste Turvakeskuse Nõmme tee keskust](#) ja [Hiiumaa Sotsiaalkeskuse Noortekodu](#), kus noortele osutatakse kinnise lasteasutuse teenust.

Väga hea mulje jättis mõlema asutuse töötajate toetav ning empaatiline suhtumine noortes. Kui Nõmme tee keskusel töötavad lisaks sotsiaalpedagoogidele ka psühholoogid ning meditsiiniõed, siis noortekodus sellist tuge kahjuks ei pakutud. Kontrollkäikudel osalenud tervishoiuekspert rõhutas, et mõlemas asutuses tuleks tihendada personali koostööd noore ravimeeskonnaga.

Õiguskantsler leidis, et õigupoolest ei olnud mitmele noorele Nõmme tee keskusel pakutavas sotsiaalprogrammis osalemine vabatahtlik. Seetõttu palus õiguskantsler tagada, et sotsiaalprogrammi jõuaksid vaid need noored, kes on tõesti valmis seda teenust vastu võtma ja selles osalema. Vabatahtlikkusel põhinevat teenust ei saa peale suruda ega pakkuda ähvardustega.

Noortekodu olmetingimused ei olnud keerulise käitumisega noortele sobivad ega taganud nende ohutut toimetulekut. Nõmme tee keskus peab hoolitsema, et tualett- ja duširuumide ukseks oleksid seestpoolt lukustatavad (näiteks nn liblikaga lukuga), nii et töötajad saaksid ukse väljastpoolt kiiresti avada, kui selleks tekib vajadus.

Kinnise lasteasutuse teenust saava noore eraldamine teistest peab toimuma seaduses sätestatud nõuete järgi. Noort tohib eraldusruumis kinni hoida tema rahunemiseni, ent mitte kauem kui kolm tundi, samuti tuleb eraldusruumis viibimine dokumenteerida. Noort ja tema asju võib kontrollida vaid siis, kui on tekkinud põhjendatud kahtlus, et tal on keelatud aineid

või esemeid.

Mõned noortekodusse toodud lapsed käituvad väljakutsuvalt ning on agressiivsed. Kahjuks ei olnud noortekodu meeskonnal vajalikku väljaõpet, et nende noortega toime tulla. Ka osa Nõmme tee keskuse töötajate turvatunne ning töötahe olid raskete intsidentide tõttu oluliselt vähenenud. Õiguskantsler pakkus lahendusi, kuidas saaks töötajate turvatunnet taastada ja suurendada. Muu hulgas on vaja personalile pidevalt korraldada koolitusi ja pakkuda vaimse tervise tuge, eriti pärast keeruliste olukordade lahendamist.

Õiguskantsler palus Nõmme tee keskusel jälgida, et noorel oleks alati võimalik pöörduda oma murega temaga samast soost töötaja poole. Ka keerulisse olukorda sattunud noortega peaksid tegelema nendega samast soost töötajad. Mõned noorte suhtes rakendatud meetmed, nagu kollektiivsed karistused, ei ole õiguspärased. Karistamisel ja piirangutel põhinev suhtlus ei toeta noorte rehabilitatsiooni.